

2. Капуш, А.В. (2022). Вплив глобальної мови і культури на національні мови (На прикладі німецької мови). С. 44-48.
3. Павловська, Л. І. (2020). Фактори впливу на сучасний розвиток німецької мови. С. 160-164.
4. Паничок, Т.Я., Кузів, М.З. (2019). Вплив англіцизмів на розвиток німецької мови. [Електронний ресурс] URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.3.13> (дата звернення: 05.03.2024).

Гудкова Наталія Миколаївна

к. філол. н., доц., доцентка кафедри філології та перекладу
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

Аналіз необхідних навичок та знань для кожної галузі досліджень має першорядне значення, особливо для міждисциплінарних областей, таких як переклад. Вчені називають ці навички та знання компетенцією. Як відомо, певна компетентність використовується в кількох дисциплінах і контекстах, тому важко знайти визначення, яке включало б у себе всі способи її використання. Крім того, доведено, що цей термін досі розробляється (Hurtado, 2007, 163). Значною мірою визнається, що компетенція – це поєднання здібностей, навичок та знань, що виявляються у конкретних діях та ситуаціях (Hansen, 1997, 201). Крім того, компетенція – багатогранний феномен, який включає особисті компоненти (знання, когнітивні навички, мотивацію, установки та емоції), соціокультурні компоненти (розуміння контексту) і поведінку (дії, поведінка та ініціативи). Отже, інтерпретація цього терміну також залежить від різних факторів – культурних, лінгвістичних та

національних. Одним з найповніших визначень компетенції в наукових колах вважається наступне: «Компетенція – це складне поняття, яке виникає в результаті інтеграції, мобілізації та організації поєднання здібностей та навичок (які можуть бути когнітивними, афективними, психомоторними або культурологічними) і знань, що ефективно використовуються в ситуаціях із загальними характеристиками» (Lasnierp, 2000, 34). З цього визначення випливає, що культурологічна компетентність є необхідною складовою загальної компетенції фахівця.

Однією з умов успішної професійної діяльності викладача перекладу є наявність у нього розвиненої культурологічної компетентності, оскільки переклад як об'єкт навчання за своєю суттю є не лише «зіткненням мов», а й «зіткненням культур». В останні десятиліття вітчизняні та зарубіжні дослідники запропонували переліки компетентностей, які повинен мати викладач перекладу. До їхнього числа відносять досвід перекладацької діяльності (professional translation practice), знання основ перекладознавства (translation studies as an academic discipline) та навички викладання (teaching skills), при цьому виділяючи кілька «субкомпетентностей» останньої компетенції (Kelly, 2005, 151). Інші дослідники, спираючись на визначення перекладача як міжкультурного посередника, вважають міжкультурну компетентність перекладача однією з домінуючих та досліджують сучасні підходи до її визначення (Tomozeiu, 2018).

У загальному сенсі культурологічна компетентність викладача перекладу передбачає знання особливостей здійснення мовної комунікації в культурах вихідної та перекладної мов. Виділяють загальну та часткові культурологічні компетентності. До загальної культурологічної компетентності слід віднести знання національно-специфічних моделей мовної поведінки, притаманних представникам різних культур, які проявляються у ситуаціях офіційного і неофіційного характеру. До цього виду

культурологічної компетентності можна віднести знання універсалій, якими володіють представників різних культур. Так, знання дипломатичного протоколу можна розглядати як складову загальної культурологічної компетентності.

До часткових культурологічних компетентностей відносять знання про особливості організації спілкування у різних комунікативних ситуаціях за участю представників тієї чи іншої культури. Прикладами таких ситуацій можуть бути ділові переговори, написання наукової статті певною мовою тощо. Іншими словами, йдеться про знання конвенцій мовної поведінки та подання інформації, прийнятих у тій чи іншій культурі щодо певних комунікативних ситуацій.

Безумовно, культурологічна компетентність передбачає синергію знань специфіки моделей мовної поведінки у певних ситуаціях та вмінь враховувати їх в професійної діяльності. Формування культурологічної компетентності у процесі підготовки перекладачів, таким чином, повинно розглядатися як окрема задача, з акцентом на ситуації міжкультурної комунікації у контексті перекладацької діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Hansen, G. (1997). Success in Translation. Perspectives. *Studies in Translatology*, 5(2), 201-210
2. Hurtado Albir, A. (2007). Competence-based curriculum design for training translators. *The Interpreter and Translator Trainer*, 1(2), 163-195.
3. Kelly D., A. (2005). *Handbook for Translator Trainers: A Guide to Reflective Practice*. St. Jerome.
4. Lasnier, F. (2000). *Reussir la formation par competences*. Guerin.
5. Tomozeiu, D., Koskinen, K., & D'Arcangelo, A. (2018). *Intercultural competence for translators*. Routledge.